

СТВОРЕННЯ ПОЗИТИВНОЇ МОТИВАЦІЇ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ ЗВО ДО ОВОЛОДІННЯ ПРОФЕСІЙНОЮ ТЕРМІНОЛОГІЄЮ В КРОС КУЛЬТУРНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Важливим аспектом у підготовці іноземних студентів медичних ЗВО до оволодіння професійною термінологією є наявність позитивної мотивації до навчання. Розвиток мотивації іноземних студентів здійснювався через вивчення ними теоретичних основ мовлення, засвоєння норм усного й писемного мовлення, покращення культури мовлення за допомогою оволодіння її технікою (дикція, інтонація, наголошування), культурою мовлення (мовленнєва вправність), а також за рахунок майстерного застосування мовленнєвої діяльності для впливу на слухача.

Багато науковців, педагогів-практиків, а саме: Т. Шмоніна, Е. Макарушина, Ю. Жлуктенко, Р. Немов, С. Гончаренко, І. Мельничук, М. Голянич та інші – розглядають створення позитивної мотивації в освітньому середовищі як важливу педагогічну умову, що сприяє значно кращій підготовці іноземних студентів медичних ЗВО.

Доведено, що успішна й результативна підготовка іноземних студентів медичних закладів вищої освіти до оволодіння професійною термінологією можлива за дотримання низки педагогічних умов. Педагогічні умови є якісною характеристикою основних чинників, процесів і явищ освітнього середовища, які цілеспрямовано створюються й реалізуються в освітньому середовищі та забезпечують вирішення поставленого педагогічного завдання.

Від наявності позитивної мотивації майбутніх лікарів значною мірою залежить їхня активність до оволодіння вміннями й навичками ведення професійних комунікацій, що є запорукою ефективного формування професійної компетентності студентів.

Мотивація іноземних студентів медичних ЗВО до навчання є запорукою здобуття ними міцних знань. Ми вперше робимо спробу визначити, на яких процесах базується ця педагогічна умова, а також що лежить в основі мотивації та мотивування. Дізналися, що відіграє найбільшу роль серед мотиваційних чинників. Сформулювали, які потреби лежать у вивченні української мови іноземними студентами.

Ключові слова: педагогічна умова, позитивна мотивація, професійно-ціннісні мотиви, професійна термінологія, майбутні лікарі-іноземці, крос-культурне середовище, заклади вищої освіти, міждисциплінарна інтеграція.

Повноцінно функціонувати педагогічна система може лише за дотримання певних умов, що в науковій літературі одержали назву педагогічних умов.

Мета статті – довести, що успішна й результативна підготовка іноземних студентів медичних закладів вищої освіти до оволодіння професійною термінологією можлива за дотримання низки педагогічних умов, що є якісною характеристикою основних чинників, процесів і явищ освітнього середовища, які цілеспрямовано створюються й реалізуються в освітньому середовищі та забезпечують вирішення поставленого педагогічного завдання.

Дослідники І. Глухов і Т. Шмоніна, узагальнюючи думки науковців, зазначають, що «педагогічні умови» є якісною характеристикою основних чинників, процесів і явищ освітнього середовища, які цілеспрямовано створюються й реалізуються в освітньому середовищі та забезпечують вирішення поставленого педагогічного завдання [1, с. 65].

На думку О. Макарушиної, під педагогічними умовами ефективного навчання студентів у ЗВО варто розуміти сукупність заходів і чинників, що впливає на всі компоненти моделі гуманітарної підготовки іноземних студентів – майбутніх лікарів – і сприяє реалізації в навчальному процесі інноваційної методики, розробленої викладачем [2, с. 23].

Педагогічні умови розглядаються як чинники управління навчанням, що забезпечують навчальну активність студентів і стимулюють свідоме засвоєння навчального матеріалу.

Зміст поняття “педагогічні умови” в дослідженні розкривається як середовище, у якому відбувається процес пізнання й навчання іноземних студентів медичних ЗВО, спрямованого на формування готовності до оволодіння професійною термінологією.

На основі аналізу наукової літератури, вивчення навчально-виховної роботи медичних ЗВО, результатів дослідження визначено й обґрунтовано педагогічні умови підготовки до оволодіння професійною термінологією іноземних студентів медичних ЗВО:

- створення позитивної мотивації іноземних студентів медичних ЗВО до оволодіння професійною термінологією в крос-культурному освітньому середовищі;
- міждисциплінарна інтеграція гуманітарних і фахових дисциплін;
- використання інтерактивних технологій у процесі підготовки іноземних студентів медичних ЗВО до оволодіння професійною термінологією;
- упровадження авторського НМК для самостійної роботи іноземних студентів

Розглянемо більш детально таку педагогічну умову, як створення позитивної мотивації іноземних студентів до оволодіння ними професійною термінологією. Від наявності позитивної мотивації майбутніх лікарів-

іноземців значною мірою залежить їхня активність до оволодіння вміннями й навичками ведення професійних комунікацій, що є запорукою ефективного формування професійної компетентності іноземних студентів.

Саме дисципліна “Українська мова як іноземна” має найбільший потенціал для мотивування іноземних студентів – майбутніх лікарів – до оволодіння професійною термінологією. Розвиток мотивації іноземних студентів здійснювався через вивчення ними теоретичних основ мовлення, засвоєння норм усного й писемного мовлення, покращення культури мовлення за допомогою оволодіння її технікою (дикція, інтонація, наголошування), культурою мовлення (мовленнєва вправність), а також за рахунок майстерного застосування мовленнєвої діяльності для впливу на слухача. Мотивація іноземних студентів до навчання є запорукою здобуття ними міцних знань.

Ця педагогічна умова базується на таких процесах, як мотивація та мотивування. Ці поняття є близькими за значенням, але не тотожними. Якщо мотивація – це певна сукупність чинників, що особистість застосовує до виконання певних дій «зсередини», тобто це свого роду внутрішній процес, то мотивування постає як зовнішній вплив на особистість. Наприклад, мотивування викладачем іноземних студентів до вивчення суспільних дисциплін означає, що викладач добирає певні методи, прийоми та засоби впливу на особистість студента, щоб викликати в нього прагнення до оволодіння суспільними дисциплінами. Водночас в основі й мотивації, і мотивування лежить поняття мотиву.

Мотив, за Р. Немовим, є приводом, джерелом, внутрішньою спонукальною причиною людської поведінки [3, с. 58]. Мотиви поведінки особистості ґрунтуються на її потребах і, відповідно до них, можуть бути біологічними чи соціальними, усвідомленими чи неусвідомленими. Мотив, що виникає в того чи іншого індивіда, зумовлює процес мотивації. У психологічному словнику-довіднику зазначено, що мотивація може розглядатися в ширшому та вузькому значеннях. У рамках дослідження становить інтерес більш вузьке трактування мотивації, відповідно до якого вона стосується причин і чинників, які регулюють поведінку людини, тобто того, що спонукає, ініціює особистість учинити так, а не інакше в конкретній ситуації. Привертає увагу той факт, що всі інші психологічні властивості особистості лише беруть участь у регуляції її поведінки, але, на відміну від мотивації, не є початком чи енергетичним джерелом цієї поведінки.

Серед багатьох мотиваційних чинників найбільшу роль відіграють потреби й мотиви. Потребою є необхідність людини в чомусь, без чого неможливе її нормальне існування й розвиток. На відміну від потреби, мотив постає як дещо, що спонукає людину до дії в конкретний момент, робить цю дію та активність особистості загалом цілеспрямованою.

За словами С. Гончаренка, котрий розуміє мотив як спонукальну причину дій і вчинків індивіда, потреби лежать в основі мотиву [4, с. 196]. Механізм взаємозв'язку потреб із мотивами науковець пояснює так: особистість усвідомлює й переживає певні потреби, що можуть бути первинними (вродженими) або вторинними (матеріальними й духовними).

Унаслідок цього в особистості виникає спонука, прагнення до задоволення цих потреб. У контексті такого розуміння мотиву мотивацію С. Гончаренко розуміє як систему мотивів, стимулів, яка спонукає людину до діяльності в певному напрямі [4, с. 217].

Отже, мотивування іноземних студентів медичних ЗВО до вивчення української мови вимагає сформованості в них потреб у її вивченні, якими можуть бути:

- усвідомлення необхідності вільного спілкування з місцевими жителями, якими є як викладачі університету, так й інші студенти, котрі навчаються в цьому самому медичному ЗВО;
- прагнення розуміти суспільні процеси й події, що стаються в місті, регіоні перебування іноземного студента; святкування визначних дат, політичні й громадські мітинги тощо;
- особистий інтерес до особливостей життя українського соціуму, його історичного й культурного минулого, нинішнього стану й розвитку тощо.

Перебуваючи в безпосередньому україномовному оточенні, студенти-іноземці практикують активне спілкування та використання теоретично набутих знань, умінь і навичок.

За твердженням І. Мельничук, важливою умовою формування будь-якого навчального мотиву є “спрямованість свідомості студента й на результат вивчення дисципліни, і на способи його досягнення” [5, с. 21].

П'ять основних груп мотивів навчання виокремлює А. Кузьмінський, серед яких чотири відображають внутрішні мотиви, тобто зумовлені особистим прагненням студентів до навчальної діяльності, й одна – зовнішні, тобто такі, що виникають унаслідок певних впливів з навколишнього середовища, таких як думка суспільства, батьків, однокурсників, статус у групі тощо.

Для створення освітнього середовища під час вивчення української мови як іноземної для мотивування іноземних студентів до розширення світогляду використовувалися різні групи мотивів, а саме:

- соціальні мотиви;
- спонукальні мотиви;
- пізнавальні мотиви;
- професійно-ціннісні мотиви;
- меркантильні мотиви.

Першою групою стали соціальні мотиви. Вони реалізують прагнення особистості утвердитися в суспільстві чи певному середовищі (сім'ї, університеті, академічній групі тощо).

Друга група – спонукальні мотиви – репрезентує зовнішні мотиви та пов'язана з впливом на поведінку студента зовнішніх чинників: вимог батьків, викладачів, порад друзів, однокласників тощо.

Пізнавальні мотиви, що становлять третю групу, виявляються у внутрішніх пізнавальних інтересах особистості, отриманні задоволення від процесу здобуття нових знань. У анкеті-опитувальнику для визначення рівня мотивації іноземних студентів до вивчення української мови ця група мотивів представлена такими твердженнями: “Чи викликає у вас зацікавлення цей курс?”, “Чи подобається вам самостійно опрацьовувати даний курс?”

Четверта група – професійно-ціннісні мотиви – відображають прагнення іноземних студентів отримати ґрунтовну професійну підготовку, а тому ця група набуває особливої актуальності в закладі вищої освіти. Цю групу мотивів в анкеті-опитувальнику представлено такими твердженнями: “Як Ви оцінюєте своє вміння розуміти елементарні медичні терміни українською мовою?”

До останньої, п'ятої, групи зараховуємо, погоджуючись з А. Кузьмінським, меркантильні мотиви, що зумовлені матеріальними зиском особистості, а стосовно іноземних студентів вищих медичних навчальних закладів – прагненням отримати позитивні оцінки своєї роботи. Ця група мотивів реалізується, зокрема, у такому твердженні анкеті-опитувальника: “Я вивчаю суспільні дисципліни, тому що хочу мати хороші оцінки”.

Найбільшого значення для здобуття іноземним студентом міцних, різнобічних знань із суспільних дисциплін набувають пізнавальні та професійно-ціннісні мотиви, оскільки саме вони є тим внутрішнім поштовхом, який найменше залежить від мінливих зовнішніх чинників. Тому найактивніша педагогічна робота під час гуманітарної підготовки іноземних студентів – майбутніх лікарів – спрямовувалася на вироблення в них цих двох груп мотивів.

Реалізуючи себе в особистій сфері діяльності, будучи членами певної спільноти, здобуваючи відповідну професію, іноземні студенти постійно перебувають під впливом мовленнєвої культури оточення. Ураховуючи це, основним завданням навчальної дисципліни “Українська мова як іноземна” є, нагромаджуючи та систематизуючи запропоновані знання, коригувати мовленнєвий досвід іноземного реципієнта відповідно до мовних норм як “сукупності найбільш стійких традиційних реалізацій мовної системи, відібраних і закріплених у процесі суспільної комунікації”.

Процес здобуття іноземними студентами – майбутніми лікарями – знань із вищесказаної дисципліни базується передусім на реалізації загальнодидактичного принципу систематичності й послідовності. Цей принцип передбачає, що формування знань, умінь і навичок відбувається в певному порядку, системно, коли кожен елемент навчального матеріалу логічно пов'язаний з усіма іншими, а нові знання постають на основі відомостей, засвоєних раніше.

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що показники успішності навчання іноземних студентів досить різні. Вони зумовлені чинниками, що мають як особистісну, так й організаційну основу, викликану зовнішніми чинниками (методика викладання, особистість викладача, конкурентна ситуація в групі тощо). Характеристики особистості відрізняються базовими здібностями, які вона одержала від народження, виховання, умов, у яких зростала й формувалася, освіти тощо. У зв'язку з цим готовність і спроможність сприйняття нової інформації в рамках освітнього процесу буде різною, залежно від того які цілі ставить перед собою іноземний студент, буде його бажання опанувати нову мову, навчальний матеріал дисциплін навчального плану тощо. Опанування мови ускладнюється новим соціокультурним середовищем, яке охоплює й незвичні традиції, і релігійні погляди, систему харчування, взаємини між членами суспільства тощо, відмінні від звичних кліматичні умови. Зазвичай адаптація проходить більш м'яко, якщо іноземний студент навчається на підготовчому відділенні. У цьому випадку одержання мовних компетентностей поєднується з ознайомленням і звиканням до нових умов через організаційні заходи (бесіди, екскурсії, спостереження, спілкування з працівниками відповідних деканатів, центрів, департаментів) і навчальний матеріал, де теми занять і мовні конструкції наближені до ситуацій із реального життя студента. Це дає змогу активізувати його емоційний складник і залучити різні форми запам'ятовування матеріалу. Також позитивним складником для підвищення мотивації іноземних студентів до навчання є можливість більш якісної роботи з викладачем, що реалізується в невеликих групах (підгрупах). У такому підході ми бачимо реалізацію на практиці принципу індивідуально орієнтованого навчання. Крім того, робота в таких групах дає викладачеві змогу приділити увагу всім студентам, що підвищує результативність навчання й опанування мовленнєвих і комунікаційних навичок. Психологічний момент задоволення від успіху у вивченні матеріалу, розширення кола суб'єктів комунікаційного процесу, можливість спілкуватися: говорити самому, отримувати інформацію, розуміти інших, складати спочатку прості, а потім складніші мовні конструкції, має позитивний мотиваційний ефект і спонукає іноземного студента медичних ЗВО до подальшої роботи, тому що він відчуває полегшення в соціальному житті. З огляду на теорію потреб, ми можемо зарахувати знання мови країни, у якій перебуває іноземний студент, з одного боку, до потреб безпеки й захищеності, а з іншого – до групи потреб належності та причетності. Отже, дія всього комплексу мотиваційних чинників спричиняє позитивний ефект у навчанні абітурієнта-іноземця, а вибір професії й бажання навчатися спонукають його більш вимогливо ставитися як до самого себе, так і до якості одержуваних ним освітніх послуг.

Використана література:

1. Шмоніна Т. А., Глухов І. Г. Сучасні підходи до розуміння поняття “педагогічні умови”. *Збірник наукових праць. Серія “Педагогічні науки”*. Вип. 59. Херсон : ХДУ, 2011. С. 65–68.
2. Макарушина Е. Н. Педагогические условия эффективного применения модели креативной направленности обучения студентов в ВУЗе. *Современные проблемы науки и образования*. 2012. № 1. URL: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=5498>].
3. Немов Р. С. Психология : словарь-справочник : в 2 ч. Москва : ВЛАДОС-ПРЕСС, 2003. Ч. 1. 304 с.
4. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 375 с.
5. Мельничук І. М. Педагогічні умови реалізації стимулюючої функції контролю знань з хімії студентів технікумів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 “Теорія і методика професійної освіти”. Тернопіль, 2002. 21 с.

References:

1. Shmonina T.A. Sychasni pidchodu do rozumynnya ponyattya “pedagogichni umovu” (Modern approaches to understanding the concept of „pedagogical conditions“) / T. A. Shmonin, I. G. Glukhov / Zbirnik naykovuch prac –Pedagogichni nauku. – Vip. 59. – Kherson: Khersonskiy Derzavnuj University, 2011. – P. 65–68.
2. Makarushina E. N. Pedagogicheskiye uslovia effektivnogo primeneniya modeli kreativnoj napravlenosti obycheniya stydentov v VYZe (Pedagogical conditions fort he effective application oft he model oft he creative orientation of student learning at the university) [Electronic resource] / E. N. Makarushina //Sovremennuje problemu nayki I obrazovania. – 2012. – No. 1. – Mode of access: <http://www.science-education.ru/en/article/view?id=5498>].
3. Nemov R. S. Psychologia:slovar-spravochnik: v 2 ch (Psychology: dictionary reference) / R. S. Nemov. – M.: IzdatelstvoVLADOS-PRESS, 2003. – Part 1. – 304 p.
4. Goncharenko S. Ukrainskij pedagogichnuj slovnik (Ukrainian pedagogical dictionary) / S. Goncharenko. – K.: Lybid, 1997. – 375 p.
5. Melnychuk I.M.Pedagogichni ymovu realizacii stumylyychoji fynkcii kontroly znan z khimii stydentiv technikumiv (Pedagogical conditions of realization of stimulating control function of knowledge on chemistry by students at technical schools) : avtoref.dus. na zdobyttya kand.nayk: specialist 13.00.04 “Teoria I metodika profesijnij osvitu” / I. M. Melnychuk. – Ternopil, 2002. – 21 p.

Avramenko N. A. Creation of foreign students’ positive motivation in mastering professional terminology in cross cultural educational environment at medical universities

An important aspect in preparing foreign medical students to acquire professional terminology is to have a positive motivation to study. The development of motivation of foreign students was carried out through the study of their theoretical foundations of speech, mastering the rules of oral and written speech, improving the culture of speech by mastering its technique (diction, intonation, accentuation), culture of speech (speech skills), as well as through the skillful use of speech to influence the listener.

Many scholars and practitioners consider the creation of positive motivation in the educational environment as an important pedagogical condition that contributes to a much better preparation of foreign students of medical HEIs, namely: T. Shmonin, E. Makarushina, Y. Zhluktenko, R. Nemov, S. Goncharenko, I. Melnychuk, M. Golanich and others.

The author characterizes that the successful and effective preparation of foreign students of medical institutions of higher education to master professional terminology is possible at observing a number of pedagogical conditions. Pedagogical conditions are a qualitative characteristic of the main factors, processes and phenomena of the educational environment, which are purposefully created and implemented at the educational environment and provide a solution to the pedagogical task.

From the presence of a positive motivation of future doctors, their activity depends on the acquisition of skills and professional communication, which is the key to the effective formation of the professional students’ competence.

The motivation of foreign students to study is a key point to gaining solid knowledge at medical universities. We first tried to determine on which processes this pedagogical condition is based as well as what is the motivation based on. We found out what plays the most important role among motivational factors. The needs which lie in the learning of Ukrainian language by foreign students were formulated.

Key words: *pedagogical conditions, positive motivation, professionally skilled motivation, professional terminology, foreign students, cross cultural environment, establishment of higher education, transdisciplinary integration.*